

IV

Hengähdän syvään. Kuin jokin olisi koskettanut, yltänyt tänne jostain kaukaa – ensin vain hipaissut, kuin olisi silittänyt kättä ohuen jään läpi, sitten painautunut jo vasten ja puristanut. Vain hetken, aivan pienen. Mutta sekin riitti.

Jo siitä tiesin. Jo siitä tunsin, taas kerran, monen pitkän kuukauden jälkeen. Se on hän.

Kauan siitä on, kun ensimmäisen ja ainoan kerran hänet näin, siitä yöstä ja sen virran juoksusta. Mutta mielessä se pysyy visummin kuin eilinen, lujemmin kuin kivi koskessa. Yhdeksän kuukautta akka oli silloin jo kohtuaan kantanut, yhdeksän ja puolen kymmenettä, kun vatsaa viimein alkoi vääntää ja kohtua polttaa niin, että poro oli pakko kiskoa pysähdyksiin kesken matkan. Lunta, hyytä ja jäätä, mitään muuta ei ympärillä näkynyt, ja niiden keskelle akka sai kivuissaan kömpiä. Enkä minä voinut muuta kuin katsoa, kököttää ahkiossa ja koettaa olla halkeamatta huolesta.

Vaan löytyi lumen keskeltä sentään kapea joki, joesta koski ja keskeltä koskea suuri kivi. Sitä kohti akka lähti, kahlassi vaivalloisesti virran läpi, kiipesi vesikivelle ja asettui sen selälle makaamaan. Ja siihen synnytti koko lapsilaumansa, yhden toisensa perään – yhdeksän poikaa yhdestä vatsan väestä, viimeisen vihaisimman.

Ja tyttölapsen kymmenennen.

Sellaisia rääväsuita olivat, että kosken kuohutkin peittyivät parkunaan – vain tyttö oli hiljaa, yhtä äänetön kuin pohjanpalot, joita taivaalle hänestä syntyi. Muut sätkyivät kivellä ja rääkyivät, ja äiti kahmoi lapsia kainaloonsa niin monta kuin kerralla mahtui, kantoi jokaisen yli kylmän veden, latoi perimmäiseen ahkioon ja kääri taljoihin. Viimein kaikki kymmenen napottivat kelmassa ja pitivät sellaista meteliä, että korvia särki. Kaikki muut paitsi tyttö.

Ennen lähtöä päätti akka antaa lapsillensa nimet. Kauan hän kyhnäsi niiden vieressä, katseli ja mielti. Pisti yhden pistokseksi, pani toisen paiseiksi,

seuraavat rapaisi raaniksi ja hotaisi horkaksi, ja mitä kaikkia niitä mokomia nyt olikaan. Pojista viimeisen hän pani pakkaseksi, viskasi viluksi – se oli pahnann pohjimmainen, kaikista mustin ja kaikista vihaisin, ja siitä sitä vasta pahatapainen tulikin.

Vaan vielä oli jäljellä tyttö. Tuolle ei nimeä tiennyt.

Ehtiipä tuota tuumiskella, akka ajatteli, ahtautui etummaiseen ahkioon ja tyrkkäsi mennessään lapsille leluksi jääkimpaleet, kosken kuohuissa kovenneet. Sitten akka jo tarttui ohjaksiin ja hoputti poron juoksuun. Valkko nulkkasi nopeaan, nopeammin kuin aamu sivulta nousi, juoksi ja veti raitoaan pysähtymättä kohti kotia ja pimeää.

Mutta ahkioista viimeinen oli kiikkerä, ja hanget ja nietokset heittelivät sitä puolelta toiselle. Lapset poukkoilivat laitoja vasten, kitisivät ja itkivät – vain tyttö jalkojeni juuressa oli ääneti, katsoa tillotti suoraan silmiin ja puristi pienillä käsillään omaa jääkimpaleettaan. Voi olla, että tämän muistan väärin, mutta on kuin minäkin olisin sillä hetkellä ojentanut käteni, koskettanut jäätä, kurottanut kättä vielä hieman pidemmälle ja melkein, melkein yltänyt.

Mutta samassa ahkio töyssähti nietosta vasten ja keikahti, ja tyttö vierähti laidan yli lumeen. Muut päästivät äläkän kolhaistessaan päitään, mutta tyttö ei äännähtänytkään. Ei parkaissut, ei itkenyt, ei edes ynähtänyt, eikä kukaan häntä huomannut. Vain minä näin.

Eikä poro pysähtynyt ennen kuin Pohjolassa, juostuaan yli jäisen joen ja jatkettuaan sen vartta vuoren juurelle, mustan suvannon rantaan saakka. Vasta siinä, kodan oven suulla, äiti huomasi yhden puuttuvan, yhden kadonneen – tyttölapsen kymmenennen. Itkuhan siinä pääsi, mutta mikään ei auttanut. Poro oli juossut nopeaan, yö ja latu takana olivat pitkiä, ja jälki jo tuiskunnut umpeen. Ilman nimeä jäi.

Niin jäi vuori vaille kulkijaa, hyyt ja jäät sen rinteillä vaille hakijaa ja kivut vaille antajaa ja toiset pois ottajaa. Yksin sai akka istua kotaansa ja pitää sisässään kaikki ne sanat, neuvot ja tiedot, jotka oli tyttäreille tarkoitettu, korkeintaan puhella puoliääneen seinille ja nuotion kitsaille liekeille.

Muut yhdeksän lähtivät vielä saman talven tietämällä maailmalle, omille teilleen. Heistä akka ei paljoa välitä, lähtee vain viimeisen poikansa mukaan joka syksy ja palaa takaisin omia aikojaan, aina yhtä allapäin. Tytärtä etsii, aina vain, etsii vaikkei tiedä, onko enää elossakaan. Ei tiedä, paleltuiko pakkaseen, peittyikö lumeen, hajosiko tuuleen tai virisikö virtaan. Vai löysikö joku muu, nostiko hangesta, ottiko mukaansa ja omakseen.

Ei paleltunut. Ei peittynyt. Sen verran tiedän, edes sen vähän. Tiedän, että jossain tytär elää, hengittää, liikauttaa kättään ja koskettaa jäätään juuri nyt. Mutta missä, sitä en näe. Onko etelässä vai pohjoisessa, lännessä vai idässä, katseleeko meren rantaa, järven selkää vai jäätä joessa? Kulkeeko kylän katuja vai polkuja metsässä, onko yksin vai vieraiden joukossa?

Onko lähellä vai kaukana.

Ja ikävöikö ollenkaan, kaipaako edes hitusta siitä, mitä me.

Sitäkään en tiedä. Ja vaikka tietäisinkin, milläs kertoisin – sillä suuta ei minulle veistetty, vain silmät.